

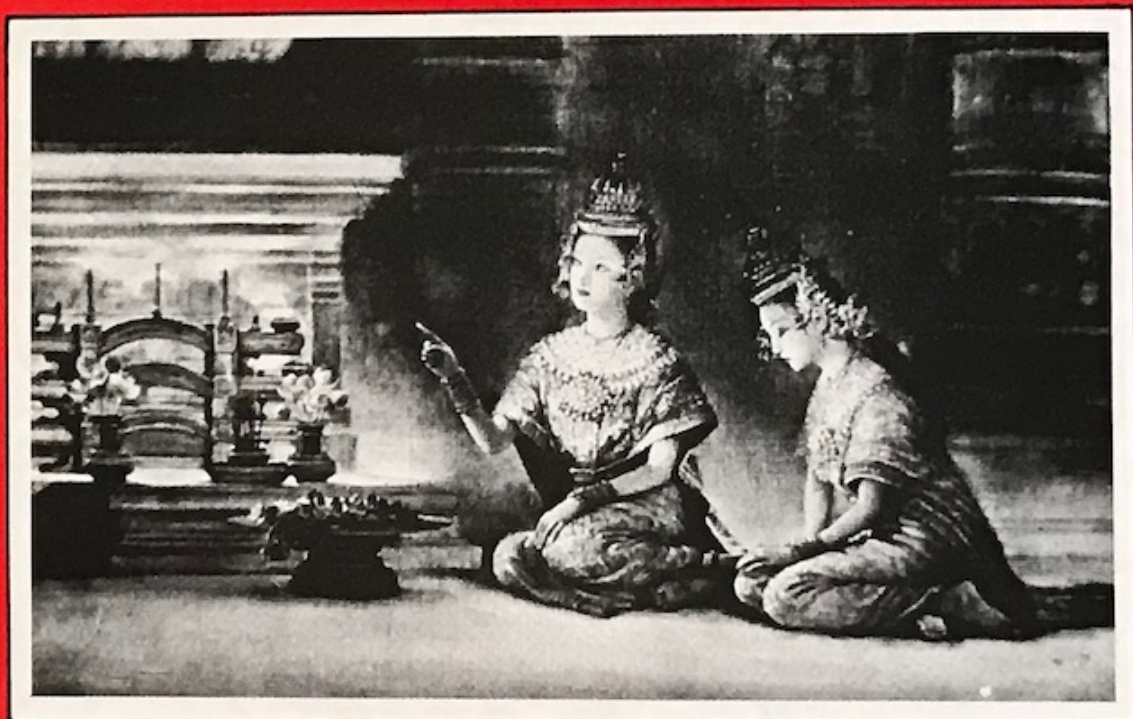
วารสาร

ภาษา และ วรรณคดีไทย

ปีที่ ๑

ฉบับที่ ๑

ISSN 0857-037 X

พลี

เรื่องของคำ ๔ พยางค์

จารึกหลักที่ ๔๔: อักษรไทยภาคกลางที่เก่าที่สุด

สังเกตภาษา

จดหมายในวรรณคดีไทย

หัวใจชายหนุ่ม: นวนิยายสะท้อนแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

สำนวนไทยในบทละครนอกพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๒

การศึกษากลุ่มประโยคในความเรียงภาษาไทย

เพลงปฏิพากย์: การศึกษาในเชิงวรรณคดีวิเคราะห์

คลังคำไวพจน์

คำไทย - คำจีน

คำไทย-คำถิ่น

คำในภาษาไทยมีอยู่เป็นอันมาก คำเหล่านี้บางคำเป็นคำไทยที่ใช้กันมาแต่เดิม บางคำก็ยืมมาจากภาษาอื่น ผลงานการศึกษาของนักค้นคว้าหลายท่านทำให้ได้ทราบที่มาและความหมายของคำไทยจำนวนไม่น้อย วรรณสาธภาษาและวรรณคดีไทย จะได้เสนอการค้นคว้าที่มาของคำไทย ซึ่งสันนิษฐานได้ว่าอาจมาจากภาษาต่างประเทศหรือภาษาไทยถิ่นต่างๆ ในคอลัมน์นี้เป็นประจำ

หนูไหน

บรรจบ พันธุมธธา *

คำ หนูไหน นี้ คาดว่าน่าจะหมายถึงเป็นชื่อหนูชนิดหนึ่ง แต่ที่จริงเราหมายถึงหนูทั่วไป เช่นเดียวกับคำ หนู ไหน เติมเข้ามาในลักษณะคำซ้อน ไม่มีความหมายและที่ใช้ในภาษาภาคกลาง แต่ถ้าจะหาความหมายของ ไหน ไหน น่าจะมีความหมายอย่างเดียวกับหนู เพราะตามระเบียบคำซ้อน คำที่จะนำมาซ้อนกัน (โดยเฉพาะทางความหมาย) ย่อมมีความหมายเดียวกัน หรือไม่ก็คล้ายกันหรือเป็นไปทำนองเดียวกัน ถ้าหาก ไหน จะไม่ใช่ หนู ก็ต้องเป็นสัตว์อะไรที่คล้ายหนู อยู่ในจำพวกหนู แต่เมื่อดูภาพในหนังสือแบบเรียนภาษาไทยใหญ่ บ๊ปปี้เล็กได้เหม่อ-อ (=หนังสือเรียนตัวหนังสือโตใหม่) ชันเงา (=ชันเงา) เรื่อง หนูแฉ่ไหน (=หนูและไหน) จะเห็นว่า ไหน ที่อยู่บนต้นไม้ มีลักษณะเป็นกระรอก ไม่ใช่หนู

* บรรจบ พันธุมธธา

อ.บ., อ.ม. (ภาษาไทย) จุฬาฯ
Ph.D. (B.H.U. India)
ศาสตราจารย์พิเศษ

จุ ๕๐; ๔,

แต่กระรอก ในภาษาไทยใหญ่โดยทั่วไปก็ไม่ได้เรียกว่า ไหน้ เขาเรียกว่า จ๊อน และ บางทีก็ระบุชัดเจนไปเป็น จ๊อนฮอก ภาษาพม่าแก่กับอายตณฺสงเห็นกระรอกเหมือนหนู จึงเรียก หนูฮอก กับ หนูหรือก ตามลำดับ คำ ฮอก หรือ หรือก ตรงกับ รอก ในคำ กระรอก ของเรา แต่เขาใช้ ฮอก คำเดียวก็ไม่ได้ เพราะ ฮอก หมายถึง เกราะที่ผูกคอวัวควาย ฉะนั้น ถ้าไม่ต่อกับ หนู ก็ต่อกับ จ๊อน คำ จ๊อน ก็มีในภาษาพม่าแก่ ออกเสียง จ๊อน^๓ (เลข ๓ ใส่กำกับไว้ เพื่อแสดงว่าเป็นเสียงเอกมีเสียงหยดในคอ) แต่เขาแปลว่า พังพอน ในภาษาไทยใหญ่จะหมายว่า พังพอน ต้องเรียก จ๊อนเพ็ง ส่วน จ๊อน นำหน้าคำอื่นๆ ล้วนหมายความว่า กระรอก ดังคำ จ๊อนหล่า (=กระรอกดำ) จ๊อนแหลง (=กระรอกแดง) จ๊อนหวิน (=กระรอกบิน คือ บ้าง เรียก หวาง หรือ หวางกู๊ล้อ ก็ได้) และ จ๊อนไหน้ คำนี้อธิบายไว้ว่า คือ กระรอกขนาดเล็ก ชนิดหนึ่ง เรียก ไหน้ คำเดียวก็ได้ ดังกล่าวแล้วข้างต้น เพราะฉะนั้น ไหน้ ในคำ หนู ไหน้ ถ้าเป็นคำภาษาไทยใหญ่ ย่อมหมายความว่า กระรอกขนาดเล็กชนิดหนึ่ง

อนึ่ง ในภาษาเหนือของไทย ก็มีคำ ไหน้ ด้วย แต่หมายความว่า สัตว์คล้ายกระจ๊อน แต่หางแบน (พจนานุกรมภาษามาคเหนือ ของ จ.จ.ส.) กระจ๊อน นี้ก็ว่า รูปร่างคล้ายกระรอกก็มี หลายคำชาวตามยาวข้างๆ ตัว หางเป็นพวง ปากเสียมคล้ายพังพอน ชอบอยู่ตามพื้นดินหรือต้นไม้เตี้ยๆ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕) ถ้า ไหน้ ในคำ หนูไหน้ เป็นคำภาษาเหนือ ย่อมหมายความว่า สัตว์คล้ายกระรอก ไม่ใช่กระรอกแท้